

Jak rozpoznać zaburzenia rozwojowe u dzieci?

Dorota Kalinowska - psycholog

ADHD - nazewnictwo

- Wg DSM - IV TR:
ADHD – Attention Deficit Hyperactiviti Disorder
/zespół nadpobudliwości psychoruchowej z zaburzeniami koncentracji uwagi/
- Wg ICD 10: Hyperkinetic Disorder
/zaburzenia hiperkinetyczne/

Podtypy ADHD wg DSM IV TR

Nazwa podtypu	Ilość objawów zaburzeń koncentracji	Ilość objawów nadruchliwości / impulsywności
Z przewagą zaburzeń koncentracji	6 – 9 objawów	0 – 5 objawów
Z przewagą nadruchliwości / impulsywności	0 – 5 objawów	6 – 9 objawów
Mieszany	6 – 9 objawów	6 – 9 objawów

Porównanie klasyfikacji

	DSM IV TR	ICD - 10
Różne objawy	Nie	Nie
Podtypy	Występują	Nie występują
Liczba objawów konieczna do diagnozy	12 6 z 6 6 z 9	10 6 z 9 3 z 5 1 z 4
Zaburzenia zachowania	Mogą współwystępować	Hiperkinetyczne zaburzenia zachowania

Statystyki

1. 3 % - 7% dzieci szkolnych;
2. Występowanie wg podtypów:
  - Mieszany: 50 – 75%
  - Z przewagą zaburzeń uwagi: 20 – 30%
  - Z przewagą nadruchliwości: < 15%
3. Kobiety częściej reprezentują podtyp z zaburzeniami uwagi
4. 60% pacjentów ma objawy w wieku dorastania i dorosłości.

ADHD – czym nie jest?

Określenie „zespół nadpobudliwości psychoruchowej” nie jest synonimem:

- Agresji
- Zaburzeń zachowania
- Chwilowego pogorszenia samopoczucia
- Żywego temperamentu
- Celowego łamania norm i przekraczania granic
- Niespokojnego dziecka

ADHD – kryteria diagnostyczne

Aby móc rozpoznać ADHD konieczne jest wystąpienie odpowiedniej

liczby objawów w obszarach:

- Zaburzeń koncentracji uwagi
- Nadruchliwości
- Impulsywności

ADHD – zaburzenia koncentracji uwagi

- Dziecko nie jest w stanie skoncentrować się na szczegółach podczas zajęć szkolnych, pracy lub w czasie wykonywania innych czynności. Popełnia błędy wynikające z niedbałości.
- Dziecko ma trudności z utrzymaniem uwagi na zadaniach i grach.
- Często wydaje się, że dziecko nie słucha tego, co się do niego mówi.

ADHD – zaburzenia koncentracji uwagi

- Dziecko nie stosuje się do podawanych kolejno instrukcji i ma kłopoty z dokończeniem zadań szkolnych oraz wypełnianiem codziennych obowiązków, jednak nie z powodu przeciwstawiania się lub niezrozumienia instrukcji.
- Dziecko często ma trudności z zorganizowaniem sobie pracy lub innych zajęć.
- Dziecko nie lubi, ociąga się lub unika zajęć wymagających dłuższego wysiłku umysłowego – jak nauka szkolna lub odrabianie zajęć domowych.

ADHD – zaburzenia koncentracji uwagi

- Dziecko często gubi rzeczy niezbędne do pracy lub innych zajęć np.: zabawki, przybory szkolne, ołówki, książki, narzędzia.
- Dziecko łatwo się rozprasza pod wpływem zewnętrznych bodźców.
- Dziecko często zapomina o różnych codziennych sprawach.

ADHD – nadruchliwość

- Dziecko ma często nerwowe ruchy rąk lub stóp bądź nie jest w stanie usiedzieć w miejscu.
- Dziecko wstaje z miejsca w czasie lekcji lub w innych sytuacjach wymagających spokojnego siedzenia.
- Dziecko chodzi po pomieszczeniu lub wspina się na meble w sytuacjach, gdy jest to zachowanie niewłaściwe.

ADHD – nadruchliwość

- Dziecko często ma trudności ze spokojnym bawieniem się lub odpoczywaniem.
- Dziecko często jest w ruchu, „biega jak nakręcone”.
- Dziecko często jest nadmiernie gadatliwe.

ADHD - impulsywność

- Dziecko wrywa się z odpowiedzią zanim zostanie sformułowane pytanie.
- Dziecko często ma kłopoty z czekaniem na swoją kolej.
- Dziecko często przerywa lub przeszkadza innym (np. wtrąca się do rozmowy lub zabawy)

Nadmierna impulsywność

- Osoba bez zaburzenia:
Pomysł ----- stop----- ocena sytuacji ----- decyzja
- Osoba z ADHD:
Pomysł -----brak hamowania -----realizacja

ADHD – dodatkowe kryteria

- Objaw musi utrzymywać się minimum 6 miesięcy w stopniu utrudniającym zachowanie, bądź w stopniu nieadekwatnym do fazy rozwoju.
- Nasilenie objawów musi być większe niż normalny obraz danej cechy u dzieci w tym samym wieku.
- Objawy muszą powodować pogorszenie funkcjonowania. Dziecko z powodu objawów ma problemy w domu i szkole.

ADHD – dodatkowe kryteria

- Obserwowane objawy powinny ujawnić się przed 7 rokiem życia.
- Objawy nadpobudliwości psychoruchowej nie są częścią innego zaburzenia.

Dziecko z ADHD w szkole

- 90% dzieci pracuje mało wydajnie w szkole;
- 90 % dzieci nie uczestniczy aktywnie w lekcji;
- 60% ma problemy z pisaniem;
- 20% ma problemy z czytaniem;
- 90% dzieci osiąga słabsze wyniki w szkole;
- Niższy iloraz inteligencji;

Dziecko z ADHD w szkole

- 24-70% dzieci doświadcza trudności szkolnych:
- ✓ Dysleksja 15-30%
- ✓ Dysortografia 26%
- ✓ Dyskalkulia 10-60%
- ✓ Dysgrafia występuje często (nie określono %)

Następstwa ADHD

- Trudności w relacjach z rówieśnikami;
- Problemy w relacjach z dorosłymi;
- Niska samoocena;
- Depresja;
- Zaburzenia lękowe;

Rola nauczyciela w pracy z dzieckiem z ADHD

- Pomoc specjalistom w procesie diagnozy.
- Dokonanie rzetelnej i obiektywnej obserwacji dziecka.
- Odnoszenie się do konkretnych zachowań dziecka, bez formułowania własnych hipotez.
- Unikanie oceny zachowania dziecka (np. niegrzeczny).

Rola nauczyciela w pracy z dzieckiem z ADHD

- Opisanie funkcjonowania dziecka pod kątem:
  - ✓ Zdolności koncentracji uwagi
  - ✓ Ruchliwości/impulsywności
  - ✓ Jakości relacji z rówieśnikami
  - ✓ Jakości relacji z dorosłymi
  - ✓ Umiejętności przestrzegania norm i zasad
  - ✓ Osiągnięć szkolnych

Praca z dzieckiem – metody

1. Praca na poprzeczce.
  - Ustalane cele do pracy powinny uwzględniać możliwości dziecka lub w niewielkim stopniu ją przekraczać.
  - Zasada: spróbuj samodzielnie, a jeśli będziesz miał trudności to pomogę Ci.
  - Dorosły musi być „pomagaczem”, a nie „wyręczycielem”.

Praca z dzieckiem – metody

2. „Okulary”

- Na nadruchliwość:
- ✓ Zaakceptuj potrzebę ruchu dziecka;
- ✓ Pozwól dziecku na niewielki niepokój ruchowy;
- ✓ Ukierunkuj potrzebę ruchu, np. daj zadanie do wykonania;
- ✓ Określ ramy nadruchliwości, czyli ustal gdzie i jak wolno się poruszać;
- ✓ Nieaprobowane objawy nadruchliwości zastąp innymi zajęciami ruchowymi, np. pozwól na ściskanie piłeczki.

Praca z dzieckiem – metody

- Na impulsywność:
- ✓ Nad impulsywnością trudno pracować, z uwagi na zapominanie przez dziecko zasad.
- ✓ Problemem jest to, iż dziecko w odpowiednim momencie nie pamięta o regułach.
- ✓ Przypominajcie zasady tak często, jak jest to konieczne.
- ✓ Zaakceptuj fakt, iż zachowania impulsywne będą się zdarzały.
- ✓ Przewiduj niebezpieczne zdarzenia.
- ✓ Nie dyskutuj z dzieckiem.

Praca z dzieckiem – metody

- Na zaburzenia koncentracji uwagi:
- ✓ Dziel zadania tak, aby dziecko mogło je wykonać w takim czasie, w jakim może się skupić (np. zamiast jednej pracy klasowej, zrób dwie krótsze).
- ✓ Ogranicz ilość bodźców, które mogą rozpraszać dziecko (np. pierwsza ławka, minimalna ilość rzeczy na ławce, miejsce z dala od okna)
- ✓ Pomóż dziecku skupić się na zadaniu (ustal z dzieckiem sygnał np. dotknięcie ramienia i komentarz „pracuj”).

Praca z dzieckiem – metody

3. Wydawanie poleceń:
  - Podejdź do dziecka;
  - Skup jego uwagę na sobie;
  - Wypowiedz polecenie używając 3-4 słów;
  - Poproś o powtórzenie polecenia.
4. Pochwały:
  - Wybierzmy konkret zamiast ogółu;
  - Nie oceniamy chwając;
  - Pochwalmy tak, aby nie dało się tego podważyć;
  - Chwalmy wg zasady: opisz to co widzisz + nazwij cechę dziecka + nazwij uczucia.

Podsumowanie

Klasyczne objawy ADHD:

- ✓ Impulsywność
- ✓ Nadruchliwość
- ✓ Zaburzenia koncentracji uwagi

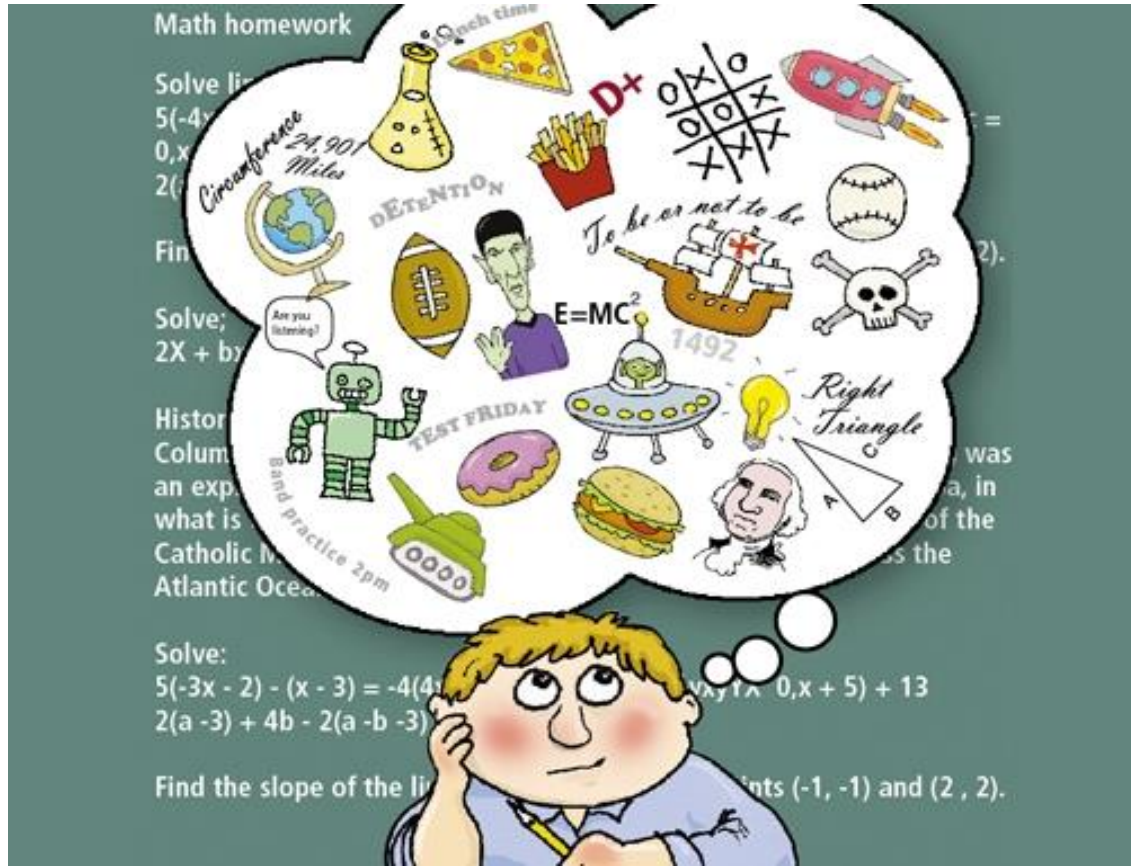
Funkcje wykonawcze:

- ✓ Niski próg frustracji
- ✓ Trudności w planowaniu
- ✓ Słabo rozwinięta mowa wewnętrzna
- ✓ Trudności w samokontroli zachowania
- ✓ Trudności w wyhamowaniu swoich reakcji
- ✓ Słaba zdolność korzystania z wcześniejszych doświadczeń

Podsumowanie

Zaburzenia współwystępujące:

- Specyficzne trudności szkolne
- Zaburzenia zachowania
- Zachowania opozycyjno-buntownicze
- Zaburzenia integracji sensorycznej
- Lęk
- Depresja
- Tiki
- CHAD

Math homework

Solve li
 $5(-4)$
 $0, x$
 $2(a$

Fin
 Solve;
 $2X + b$

Histor
 Colum
 an exp
 what is
 Catholic M
 Atlantic Oce

Solve:
 $5(-3x - 2) - (x - 3) = -4(4$
 $2(a - 3) + 4b - 2(a - b - 3)$

Find the slope of the li

$0, x + 5) + 13$

nts $(-1, -1)$ and $(2, 2)$.

Dziękuję za uwagę.